

SLOVAN.

Štev. 43.

V Ljubljani, dne 16. oktobra.

1884.

Vsebina: Josip Juraj Strossmayer. — Nemška nespravljalivost. — Navade v Prekmurcih. — Pogled po slovanskem svetu. — Razne novice — Politični razgled.

Josip Juraj Strossmayer.

Spisal Milko Cepelič.

(Dalje.)

Zidana je v zlogu romanskogotskem in okrašena z redkimi freskami umetnika Seitza (očeta in sina). Ta cerkev je brez dvojbe najlepši umetniški spomenik v zadnjih desetih sto letih nabalkanskem poluotoku postavljen, in kar je najznamenitejše, ni ga postavljala država, ni ga postavljala država, celo ni ga zidal niti narod, nego sam in jedini vladika Strossmayer s svojim kapitolom. Tu je vladika tako rekoč odtrgaval od svojih ust in samo za cerkev izdaval; za to cerkev je stotine in stotine tisoč goldinarjev svojega denarja potrošil. In zares, to je največje delo njegovega življenja; to je delo, dostojno največjih velikanov svetske zgodovine.

Ko se je na 1. oktobra 1882. proslavljalo blagoslavljanje te krasne katedralke, zbral se je ves hrvaški narod v Djakovu; vsa mesta, malone vse občine, vsa učena, književna in druga društva hrvaškega naroda so poslala v Djakovo na to svečanost svoja poslanstva, a rezidenција vladike Strossmayerja je bila kakor kraljevski dvor, a brezštevilne one deputacije, kakor da pred svojim kraljem, še več, ker pred duševnim svojim očetom, stojé. Češki in poljski narod so zastopali na ti slavnosti najznamenitejši možje njegovi, kakor princ Sapiuha, dr. Rieger, prošt Stulz in drugi. Do pet stotin brzozavek in čestitek je dospelo one dni v Djakovo; ves hrvaški narod se je udeleževal te slave in ž njim tudi bratski mu narod slovenski, češki in poljski.

Človek bi mislil, da se je s temi deli vladika Strossmayer izčrepal duševno in gmotno, ali temu ni tako. Tisti, kateri je že za mlada slovel s svojega uma in domoljubja, v katerega je narod odprej vse svoje nade položil, ne more niti pod starost in po pretežavnem in neprestanem delovanju živeti brez dela in počivati.

Potujoč za mlajših, a tudi poznejših dni po Italiji in Nemškem, in proučavajoč umetnost, jel je ob enem nabirati umetniške slike prve vrste. Tako je nabral čez 170 slik velike umetniške vrednosti in o velikih svojih troških od kakih 250.000 goldinarjev. Tu so videti mojsterska dela Tiziana, Pavla Veronesa, Fiesola, van Dycka, Overbecka, Steinleja, Zirlandaja, Bartolomeja, Hrvata Medulića (Andreja Schiavonneja), celo tudi od samega Michel Angela. In to krasno galerijo je podaril jugoslovanski akademiji znanosti in umetnosti v Zagrebu, katera bode s tem darilom izvrševala svoj namen tudi na polji umetnosti. A da bi se ta galerija dostojno shranila, podaril je še leta 1876. 40.000 goldinarjev za akademijsko palačo, katera je bila preteklega leta dozidana v Zagrebu o troških od 230.000 goldinarjev.

Tako se bode prihodnje pomladi, meseca aprila ali maja, ta galerija izročila javnosti; in ni dvojbe, da bode Zagreb, ta bode vsa hrvaška zemlja tudi o ti priliki — dasi v težkih političnih odnošajih — dostojno proslavila „očeta domovine“.

(Konec prihodnjič.)

Nemška nespravljalivost.

Politično gibanje našega naroda je podobno valovom morskim. Kakor se peneči valovi vzdigujo in podé samo na površini, a v globini vlada mir, tako tudi vse večje politične prikazni ne delujejo v globino, v srce narodovo s tisto močjo, s tisto strastjo, katera besni v prsih njegovih voditeljev. Politična zavednost in zrelost ni se še ukoreninila tako globoko, da bi postala načelo, ali celo potreba, brez katere se živeti ne da. Poglejmo samo v nedavno preteklost, na postojinske volitve; poglejmo samo na slovensko svojo prestolnico. Dà, slovensko pre-

stolnico! Kdo izmed naših rojakov se ne ozira ponosno na njo, saj je ona duša našega življenja. In vender, če bi hoteli iz tega, da zgol Slovenci pošiljajo v ravnokar osnovani nemški otroški vrt svoje otroke, sklepati na zavednost prebivalstva prestolnice naše, varali bi sami sebe celo jako, ker moramo vedeti, da se bode v tem vrtu vsak dan pol stotine slovenskih otrok neusmiljeno ponemčevalo in odtujevalo našemu narodu.

Kamor koli stopimo, povsod bodemo zasledili nemarnost svojo, kako dopuščamo, da nam sovražnik ne-

usmiljeno razjeda naše slabotno telo. Kdo je na Kranjskem — o ti deželi govorimo danes — pokrovitelj tej agitaciji, kateri je zlobni namen izpodkopavati našo narodnost v vseh stanovih? Če pri nas smejo celo uradniki podpirati nemško šolsko društvo, torej v deželi, katera je čisto slovenska, da nima v njej nobeno nemško društvo ničesar opraviti, po tem tudi vemo, da se nam od nobene strani ni nadejati nikakšne podpore in da se naš ubogi narod sme naslanjati še na dalje samo na se in na svoje bridke izkušnje. A temu se še pridružuje nesrečna okolnost, da je sam g. deželni predsednik javno izjavil v deželnem zboru kranjskem, da on pozna na Kranjskem dve stranki: nemško in slovensko. Ta izjava bi še mogla bolj zmešati politične pojme, zato je treba, da si jo ogleđamo, osobito zategadelj, ker so se pred osmimi dnevi dogodile stvari, ki sicer niso velike politične važnosti, ker so minile brez nasledkov, kakor da jih ne bi bilo.

Da se je nekdaj naselilo nekaj Nemcev pri nas in da jih še danes nekoliko prebiva v Ljubljani, tam pa nekaj Kočevcev; vendar je vsa dežela in mesta slovenska; v deželi, v kateri prebiva mnogo tisoč Slovencev, a mala peščica Nemcev, gotovo ne more biti govora, da bi to peščico še imeli za stranko, kateri na ljubo smo že in bi še morali na dalje žrtvovati vse pogoje svojega življenja. Naj bi ta peščica bila kot frakcija, a ne kot stranka, katera ima pravico oblastovati našemu narodu, gospodovati v deželi, ki je čisto slovenska. In tako so se razvili odnošaji, da bi celo zaradi ljubljanskih Nemcev — drugi Nemci v deželi se malo brigajo za to — morali priznati na Kranjskem drugi deželni jezik. Vsa dežela je slovenska, povsod samo narod slovenski, in mi naj bi še govorili o drugem deželnem jeziku? Tej borni peščici naj bi priznavali to veljavo. In za katere zasluge, ki si jih pridobivajo naši Nemci za deželo? Ali morda za to, ker nas tako zaničujejo, da se z nami še pogajati nočejo, ker vedó, da jih od meje dalje narod čaka, na straži stoji ter vsak izdihljaj čuje. Gotovo ni grehi pogledati po svetu, ali naših ljudi še nobeden ni videl dalje, nego do meje.

O zadnjih volitvah velikega posestva v deželni zbor kranjski niso nas poznali Nemci; še pogajati se niso hoteli z nami, kakor da bi nas ne bilo na Kranjskem, a zadnji dogodek v deželnem zboru kranjskem, demonstrativni izstop nemških poslancev iz njega, moral je odpreti vsakemu oči, vsakdo je moral spoznati in se prepričati, da ni nobenega deželnega interesa, kateri bi vezal nemške poslance z našimi. Samo malo ostra beseda g. Grassellija, kateri je branil in zagovarjal ljubljanski magistrat od napadov Luckmannovih, kateri mu je očital, da imenik veleposestnikov ni bil pravilno sestavljen; samo to je bilo dovolj, da so vsi nemški poslanci demonstrativno zapustili deželno zbornico izjavivši, da se dotle ne bodo udeleževali zborovanja, dokler ne prekliče g. Grasselli svojih besed. Oba govornika sta razžalila drug drugega, in vendar so Nemci zahtevali, da mora prej Slovenec preklicati svoje razžaljive besede. To se je tudi zgodilo, in vsa zadeva nas je poučila o mnogočem, da vidimo, koliko nam je pričakovati od sedanjih razmer, katere so že dosti časa v deželni zbornici pri sv. Jakobu. Jasnejše kot beli dan smo videli, da je spravljivost z našimi Nemci nemogoča,

ker jih je taka osebna malenkost, a ne kaka načelna stvar, tako hudo razburila in razdvojila, da so sklenili, ločiti se od svojih slovenskih tovarišev, s katerimi jih je sedanja vlada hotela in si prizadevala združiti v medsebojnem delovanju. Videli smo tudi, da nima gosp. deželni predsednik nobenega upliva na Nemce, ker jih je sam osebno hodil vabit v zbornico, ko so jo bili zapustili. Sicer smo že prej videli in bili preverjeni, da se je lovilo za temi Nemci, kakor utapljaóci se človek za vejico, ki ga ne more rešiti in oteti smrti, in zaničuje rešilni čoln, slovenski narod, ki ga jedini more stanovitno uzdržati na gladkem površji političnega gibanja in delovanj na Kranjskem. Spoznal je tudi lahko vsakdo, da se ti Nemci res — ali žal — samo „narod“ igrajo, in se vidi, da nimajo v deželi svetejšega poslanstva in poklica, nego se z vso silo upirajo postopnemu razvijanju in utrjevanju slovenskega naroda.

Slovenski poslanci so poslali štirikrat zaupnega moža k njim, da bi jih potolažil, pomiril, pridobil in zvabil v zbornico, pa vse prizadevanje in pogajanje je bilo zaman. Kjer je tedaj toliko pripravljenosti in spravljivosti na strani večine, kjer se neznatna umetno sestavljena manjšina tako ošabno po konci postavlja zaradi osebnih malenkosti, tam gotovo ni sprava možna, ker se vidi, da jo protivnik iz načela zametuje, kader se mu ponuja in celo usiljuje. Tukaj se jasno vidi, da naši Nemci mislijo samo gospodovati, in ako tega ne morejo, rajši nič. V nobeni deželi, v nobenem zboru se ne bi kaj tacega zgodilo. Nobeden narod v toliki večini, kakor je narod slovenski na Kranjskem, ta ubogi narod, ki ga je tlačil, mučil Nemeč stotine let, in ga še tlači in muči, ne bi tega tako hitro pozabil, kakor naš narod, ter še svojega sovražnika vabil v hišo svojo, ko bi morali imeti za srečo, da jo je zapustil, da ga še na dalje tlači in muči. Kako so tudi bili razžaljeni slovenski poslanci v deželnem zboru štirskem, kjer se jim je prikrajševala svoboda govora, da so morali zapustiti dvorano; in ali je šel za njimi, kateri zastopajo malone pol milijona slovenskega naroda, kak Nemeč ali celo deželni namestnik, da bi jim prigovarjal, naj se vrnejo v zbornico, ali pa da bi se celo pogajal z njimi. Še zmenili se niso Nemci za nje, niso zato pretrgali saje za kaki dve uri, kakor v Ljubljani, da bi čakali pri odprtih vratih, kedaj se zopet vrnejo zastopniki žaljenega in stiskanega naroda slovenskega na Štirskem, naroda pravimo, kateremu ne privoščíjo Nemci niti drobtinice ravnopravnosti; naroda, kateremu teptajo jezik in narodnost v šoli in uradu.

Vse to politično poniževanje se dogaja pri nas Slovincih, ker so si nekateri utepli v glavo, kakor da bi na Kranjskem imela pravico pri zdanjih prebivalcih biti še kaka druga stranka, nenaravna in umetno zveržena stranka nemška; kakor da bi na Kranjskem bil še kak drug deželni jezik, ki bi ga imela zastopati tako imenovana nemška stranka. Prav bi bilo, da žive tudi deželani druge narodnosti z nami v miru in spravi; prav je da jim varujemo in spoštujemo — in to hočemo — vse njihove tradicije, individualnost in vse zakonito pridobljene pravice in privilegije; toda prav bi tudi bilo, da isto za se zahtevamo in dobimo. Kedar pa vidimo, da nas naš protivnik zaničuje, nas in našo pravico zametuje,

tedaj nam gotovo ne more nihče za greh jemati, če v deželnih zadevah ne iščemo njegove pomoči. Sploh bi morali Slovenci na Kranjskem bolj poudarjati, da je to dežela čisto slovenska, v kateri ni družega deželnega jezika, razven slovenskega. Kaj bi še le počeli naši Nemci, ako bi ž njimi ravnali, kakor ravna Dunaj s Čehi na Dunaji. Znano je namreč, da je društvo „Komenský“ ustanovilo na Dunaji češko osnovno šolo na svoje stroške. Da so Čehi hoteli in hočejo imeti češko šolo, umeje se samo ob sebi, sicer lahko svoje otroke pošiljajo v nemške šole, katerih je dosti na Dunaji, da še ni treba novih ustanavljati. In vendar zahteva deželni šolski svet dolenjeavstrijski, da društvo „Komenský“ zapre češko šolo, ker se v njej otroci premalo nemščine učé. Društvo se je sklicalo na naučno ministerstvo, in Bog vedi, kako se bode stvar rešila. Nemcem je načelo, kako se mora slovanščina zatreti; slovenščina se mora izpodriniti iz naših šol v Ljubljani, namesto nje je

treba gojiti nemščino, in Slovan si pomagaj, upij za ravnopravnost, nikoli je ne doboješ, ako si je ne pridobiš sam v potu svojega obraza.

Ta politična rahločutnost mora izginiti. Zato tudi verujemo, da ima bodočnost na Kranjskem samo tisti, kdor se naslanja odločno na narodno stranko, katere še zdaj pogrešamo v deželnem zboru kranjskem, ali katera je že nastala iz potrebe in katera bode prej ali slej preuzela v obrambo tradicije slovenskega naroda. Zato se pa tudi nadejamo, da si bode ta odločna stranka — imenujte jo tudi radikalno — pridobila od dne do dne več somišljenikov in pristašev; upamo, da bode našo idejo, ki smo jo že prejšnje dni izrekli, veselo pozdravil ves narod ter nam jo pomagal izvrševati, da bode nova stranka mogla močno nastopiti na parlamentarnem bojišču, kjer bode kot poklicana čuvateljica narodnih pravic izvrševala voljo naroda, a nikogar družega v Slovencih.

Navade v Prekmurcih.

Priobčil Anton Trstenjak.

Jok pri pogrebu.

Ko sem lanskega leta potoval po Prekmurskem, da bi se seznanil z ljudmi in njihovimi navadami, našel sem mnogo navad, katerih nimajo ostali Slovenci. Jedna takih navad, ki jo še imajo Slovenci na Ogrskem, so posebni obredi, ki jih imajo o smrti in o pogrebu mrličevem.

„Slovanove“ bralce utegne tedaj morda zanimati, ako jih seznanim s pogrebnimi običaji. Pijetet do mrtveca ni povsod jednak v Prekmurcih. Velik pijetet do mrtveca se še nahaja na Seniku, to je blizu sv. Gotharda na reki Rabi, na skrajni severni meji slovenskega življa na zahodnem Ogrskem, a menj pijeteta pa je že na jugu, na pr. v Belotincih. Tudi samo na Seniku in njegovem obližji je še navada, da se žene jočejo in pojó pri pogrebu, a na jugu že ne poznajo te navade.

Kader umrje kdo v hiši, denejo mrliča na mrtvaško posteljo. Kakor so ljudje revni v gornjih krajih Prekmurškega, tako je tudi revna ta mrtvaška postelja. Deska, na dveh stolih položena, to je postelja, na katero polagajo Prekmurci mrliča. Nekateri, in teh je v ogrskih Slovencih mnogo, še stolov nimajo, in zato potegnejo desko k oknu v kotu, tako da je jeden kraj deske na jednem, a drugi na drugem oknu.

Po dnevi, zlasti pa zvečer, hodijo mrliča kropiti stari in mladi sosedje, prijatelji in znanci njegovi. Stare ženske molijo z mladimi Boga, a mladi zarod karta, ne za denar. Spleto robec, da je trd kakor kamen, in bijo tiste, kateri so izgubili.

Na dan pogreba pride učitelj, poje in v pesmi jemlje v imenu mrliča slovo od vseh sorodnikov, prijateljev in znancev ter imenuje vsakega po imenu. Pri Svetici je še navada, da se domar postavi k mrtvecu, položi roko nanj in se pojóč joče tako: „Es hilft kein Bitten, und kein Beten, und kein Weinen, und keine Medrezin.“ To poje domar, kader hočejo mrliča od hiše nesti.

Na grobu pa se joče žena za svojim možem po priliki tako, kakor sem podal v naslednjih vrsticah. Tega srčnega jokanja si človek še predočiti ne more. Pri sosednih Ogrih je še tudi ta navada, ali nekoliko različna. Tam so že take ženske, katere se jočejo za denar pri pogrebu, in človek si katero lahko najame, in če ji več plača, bolj se mu joče. Na gomili se tudi proti koncu svojega joka udova lepo zahvali vsem na tem, da so ji pokojnika sprevodili do večnega počitka, ali teh besed ne poje, in povabi vse na zadnjo „trobüno“, to je pojedino, ki jo priredi ona še isti dan, ko jedo vse, kar imajo. Dostikrat se zgodi, da se tu pogovarjajo, kako se je ta ali ona britko jokala po svojem možu. Primeri se tudi rado, da kdo znancev potolaži udovo ter jo vpraša, zakaj se je tako močno jokala, saj, pravi on, vzamem te lahko jaz za ženo, če si z menoj zadovoljna. Oh, ko bi to prej znala, odgovori mlada udova, ko bi vedela, da ti misliš na me, pa se ne bi tako močno jokala. Tako je človeško življenje; človek se lahko razjoče, še lažje pa razveseli.

Ker mislim, da bode mnoge zanimalo brati ta jok v jeziku ogrskih Slovencev, zato upam, da sem tudi tej želji ustregel.

„Dragi moj tiváriš, zdaj si me tü odstávo, ka bom ja zdaj činila; nindik nikoga nejmam. Dragi moj golobec, ljubleni moj tiváriš, kedvešni moj tiváriš, slatki moj oča, ka bom ja činila: što 'de mi vejčice (otroke) ráno (hranil), na koga se naslono; ljubleni moj oča, što 'de moja gazdijo (gospodarstvo) odprávo (opravljal), što 'de na me na zrankoma gore góno, da nindik nikoga nejmam. Dragi moj tiváriš, kak bom ja zdaj domóu išla, ka je moj kot (hiža) prazen, ka je vse mrzlo od tebe. Kama koli pogledam, da je vse mrzlo. Či ja zajtrik stüjam (skuham), pa si k stoli sedem, pa si deco k stoli zovém, pa kojlek

gledam, pa tebe nindrik ne vidim, dragi zlati ljubleni moj tivariš, da si me na veke odstávo z mojev decóv vret, da sem ti vélika siróta ostála. Kak si zdaj začnemo, kak 'mo zdaj živéli? Što 'de nam kriuj pripravlo, što 'de nam njive oráo, što 'de nam sejo, što 'de nam senožete kosío, što 'de lepe lače nóso; hodliške lače správro; što de rano gor stanjúvo, držino gono; što 'de roso dol klačo; što 'de mi drva správro, spičlinje (vom Nadelholz) domou vozo; što 'de naše svinje v rede jemo pa kipúvo; što 'de našo máro, krave česo pa kímno; što 'de mlajše (to je otroke; mlajši = die Kinder, starši = die Eltern) gor rano, nje gvóntao; što 'de mené rano; što 'de makove reteše gyja (wer wird Mohnstrudel essen); što 'de nam zrezanice (Nudeln) správro. Lübleni moj tivariš, ti si me v dovinstvi odstávo; kak grlica na vejčici sama sam ostanola. Što 'de nam kaj zapovédo, ka 'mo zdaj mi činili, ka smo velike sirote oustale. Sama si ležem, sama si stanem; v noči na postele si premišlávam o tebe, ka mi nikdar več nazaj k mene ne prideš; na veke si me odstávo, ka te večé nigder nazaj ne fčakam. Što 'de nam porcije (davek) správro, što 'de dam obútev spravlo; nejmamo soli, što nam je kúpi; nejmamo zábela, što nam perpravi; nejmamo kriuja; deca nad menov joče, velikou žalost si na me obrno, ka smo ednok veliki siromáče ostali. Dragi moj ftič, ljubleni moj golob, zlati moj angeo, na veke si nas tünjao (zapustil), ka smo veliki siromacje ostali. Sákši siromák 'má svojega stáriša, mi

ga pa nejmamo; sakši (vsak) na nas króí; sakši na nas kaže, ka smo veliki siromacje ostali od tistij máo, ka si ti nas tünjao. Dragi moji, dobri, lagovi, si nafkúp lepo zahvalim, ka ste mojega slatkoga tivariša sprevodili: sejm vam zahvalim, ki koli ste tú: mali, veliki, stari, mladi, dobri moji pojte z menov na slednjo njegovo trobínno, ka nikdar več nemo ga vidli, pa nemo gučali ž njim; eto je vse našo slednjo na etom svejte zdaj fkúp bilo ž njim. Dragi tivariš, jezerokrat z Bogom, več te nemo vidla! Bog daj, ka 'ma se pred božim licom vidla! Sunce, mejsec i zvezde tebi véčno svetijo! Lübleni tivariš, jezerokrat z Bogom! Bog daj, ka 'mo se na drúgor ejte vsi fkúp veselili! Amen."

Ako ima mati, kateri je umrl mož, otroke, pristavi še te besede: „Deca moja draga, spomente se s pokojnega oče ino vórno za njega Bogá mólte.“

Tako se jočejo in pojo samo žene, a možje se samo jočejo in ne pojo, kader kateremu umrje žena. Umrje li mati, ki ima hčere, potem te pojo in še pristavljajo o sebi te besede: „Što 'de nam len spravlo, što 'de nam gvont pa súkne spravlo, vánkiše, póstele; mi odstavlene sirote brezi matere; na nas nišče ne 'de gledó. Što nas k možej da, da smo mater zgúbile. Bog nas diñnok pod svojo obrambo vzeme. Dragi bratec, Jože, Miško, zdaj smo mater zgúbili, nejmamo več vüpanja, kam se naslonimo — na Bogá.

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

(*Dr. Franu vitezu Miklošiču,*) ki je na dan praznovanja svoje sedemdesetletnice, ravno na dan slavnosti, ki se je vršila v Ljutomeru, njegovem rojstnem okraji, dobil od srbskega kralja veliki križ kr. srbskega reda svetega Save, dovolil je cesar, da sme omenjeni red nositi. Takisto mu je dovoljeno nositi carski ruski red svetega Stanislava II. reda in komanderski križ kr. rumunskega reda „zvezde rumunske“.

(*Simon Gregorčič v Slovakah.*) Andrej Bella je v Slovakah dobro znan pesnik. Pred dvema letoma je izdal prvi zveček svojih krasnih poezij, katere so se tako hitro spečale, kakor do sedaj še nobena knjiga v Slovakah. Njegove pesmi, zložene v pravem slovaškem duhu, priljubile so se koj narodu in njegovo ime se sedaj imenuje med najboljšimi liriki slovaškimi. Bivajoč lansko leto v Gradci kot vojaški duhovnik evangeljske vere, občeval je mnogo s tamkajšnjimi slovenskimi rodoljubi ter se jako zanimal za naše slovensko slovstvo. Da svoje rojake seznanj vsaj nekoliko z našim slovstvom, prevel je Jurčičevega „Sosedovega sina“ in več Gregorčičevih proizvodov v slovaški jezik.

(*A. Vaupotiča kompozicije in transkripcije za citre.*) Citrašev imamo na Slovenskem nekoliko, ali malokateri izmed njih pozna skladbe našega rojaka A. Vaupotiča, katerega tujci, zlasti Nemci bolj poznajo, nego njegovi rojaki. Doma iz prijaznega trga Ljutomera, pečal se je že od mlada s to stroko ter nam je tudi v nji pokazal začetek. In lep začetek! Ni nam namen naštevati dolgo vrsto njegovih skladb, častiti bralci in bralke, katere bi gostokrat rade imele kako skladbo od Slovenca, opozar-

jamo o ti priliki na ime našega slavno znanega skladatelja in jim priporočamo, naj si skladbe za citre naročajo pri g. A. Vaupotiči, telegrafskem uradniku v Trstu, kateri jim bode drage volje postregel s svetom in skladbami. Vaupotičeve skladbe so urejene nekatere za jedne, nekatere za dvoje citre. O ti priliki naj še to omenimo, da je našega umetnika odlikovala Nje Veličanstvo naša cesarica z demantnim prstanom za krasno skladbo: „Die Frageblume“, katero je skladatelj posvetil Nje visokosti presvetli gospe Mariji Valeriji, naši cesarski princesinji in nadvojvodkinji, kateri je sam na cesarskem dvoru citral svoje divne skladbe in bil zato od vseh jako pohvaljen. Zato pa želimo, naj bi se tudi Slovenci bolj zanimali za skladbe svojega rojaka g. A. Vaupotiča, kateremu na neumornem trudu in lepib uspehah na tem polji od srca čestitamo.

(*Napad na družbo sv. Mohorja.*) Ravnokar nam dohaja telegrafska vest iz Celovca, da je poslanec dr. Traun predložil v deželnem zboru koroškem interpelacijo zarad „obstoja in delovanja“ družbe sv. Mohorja. Jdnake naskoke na narodna podjetja slovenska smo že večkrat opazovali. Na Štajarskem si prizadevajo nemčurji in Namci na vso moč ugonobiti prekornisti tednik „Slovenski Gospodar“, ki pogumno zagovarja pravice štirskih Slovencev. In zdaj — koga ne bi zgrabila sveta jeza — čujemo, da se bode v deželnem zboru koroškem razpravljalo o društvu, ki je drago in milo vsem Slovincem; o društvu, ki je največ omike razsejalo po vseh slovenskih pokrajinah. Sicer še nam ni znano, kaj namerja nemški poslanec s svojo interpelacijo, ker še njenih besed ne vemo, ali toliko pa

si vsaj smemo misliti, da ni v njej nič dobrega in da se je Slovenci ne morejo veseliti. Družba sv. Mohorja ni nič zakrivila, ni dala ni najmanjšega povoda nobeni oblasti do zdaj, in vendar — kdo se ne bi čudom čudil — predrzne se še kdo interpelovati zaradi nje vlado. Vidi se, da bi nam Nemci radi ugonobili vse narodne branike na periferiji našega za obstoj svoj se krvavo borečega naroda; ali upajmo, da bomo z božjo pomočjo in svojo ustrajnostjo mogli odbijati vse sovražne naskoke in si ohraniti še to malo zemlje in naroda, kar se ga je ohranilo stoletja in stoletja v težkih in krvavih borbah.

(Dopolnilne volitve v Trstu.) Tržaški Slovenci so se brigali samo za volitve v I. in V. okraji okolice, a za mesto samo niso postavili nobenega kandidata. V I. okraji je bil za kandidata postavljen Peter Peršič, c. kr. colni uradnik v Trstu, a v V. okraji inženir Valentin Mat. Schiwitz. V I. okraji je propal Peršič, kajti njegov nasprotnik Strudthoff je dobil 147 glasov (dva glasa več), v V. okraji pa je bil voljen Schiwitz; dobil je 95 glasov, a njegov protivni kandidat Burgstaller 55 glasov.

(Nemške ilustrovane novine,) „Leipziger illustrierte Zeitung,“ prinašajo v zadnji številki od 11. oktobra 1884 vest, da je bil vitez Schneid, koroški deželni poslanec.

(Novo dunajsko vseučilišče.) Do 5000 vseučilišnikov, med njimi tudi mnogo Slovencev, a še več Slovanov, udeležilo se je na 11. t. m. redke slavnosti na Dunaji. Na ta dan so namreč novemu dunajskemu vseučilišču položili zadnji kamen s posebnim obredom. Vsak človek se mora veseliti, kader vidi, kako se znanosti postavljajo veličanstvena poslopja, dà palače, v katerih si ukaželjna mladina nabira vednosti; vsakdo se mora veseliti takih palač, kajti vsaka taka palača je luč, in čim več luči v deželi, več prosvetljenosti med deželani. Novo vseučilišče dunajsko je proizvod uma Fersteljevega, kateri ni bil tako srečen, da bi sam mogel gledati dovršeno zgradbo. Ni nam potreba opisavati palače, kjer bode odsle alma mater odgojevala in učila tudi naše sinove ter nam jih izročala in vračala učene može, zato hočemo samo omeniti, koliko bogatih zakladov ima ta alma mater na jednem kupu, da jih more deliti, kdor samo po nje prihaja. Novo vseučilišče ima to ugodnost, da ima pod isto streho spravljeno bogato knjižnico. Dunaj ima sicer jako primerne knjižnice. Tu imamo dvorno knjižnico, v njej lepo bralno sobo, kjer ti uradniki postrežejo s knjigo, katero le poželiš. Novo vseučilišče, zidano v italijanski renesansi, ima 46 metrov dolgo bralno sobo, v kateri ima prostora 400 bralcev in v kateri je spravljeno 50.000 zvezkov, da jih imaš kar pri roki. Ostalih 250.000 zvezkov je spravljanih v druge prostore. Pariška knjižnica ima bralno sobo za 500 bralcev, londonska za 304. Tako tedaj stoji dunajska alma mater, bogata in ponosna v isti vrsti z drugimi. — Ali če more vse to, in mora tudi, ukaželjnega mladeniča vabiti in zvabiti k tako bistremu studentu vede, če tudi tukaj svetijo svetle zvezde, kakor Miklošič, da ni takih v drugih deželah, vendar mislimo, da bomo pogodili pravo, ako trdimo, da moramo svoj pogled obrniti tudi drugam, kjer sicer ne nahajamo tega veličanstva še sedaj, ali kjer bodi naš poklic, naš namen, ustanoviti si jednako veličanstvo. Za odgojo naše mladine in sploh južnih Slovanov so jako važna naša učilišča. Mislimo, da bi mogli mnogo pridobiti tudi na hrvaških srednjih učiliščih, in zato bi samo svetovali, ker vemo iz svoje izkušnje, da bivanje vsaj nekaj časa na katerem hrvaškem učilišču donaja obilo sadu. Svetovali bi tedaj slovenskim dijakom, naj bi vsaj nekoliko zahajali v hrvaška učilišča, tudi na vseučilišče zagrebško, da se vsaj nekoliko seznanijo s Hrvati, z narodom in težnjami njegovimi. Žal, da še med našimi vseučilišču ni reciprociteta, in da nas ta slučaj ovira, da ne more Slovenec dobiti pri nas službe, ako je dovršil vseučiliščne nauke v Za-

grebu. Ako bi mogli odstraniti to napako, bilo bi združevanje med Slovenci in Hrvati večje; ideje naše in hrvaške bi se bolj bližale, razcvetale, razvijale in dozorevale. Nadejamo se, da bode naša mladina jela resnejše misliti o tej stvari. Prejšnje čase je bilo še drugače. Tako je na pr. varaždinski gimnazij imel mnogo slovenskih dijakov, kateri so mu prihajali s Štajarskega, ker je bil, in je še zdaj, na velikem glasu. Število slovenskih dijakov se zdaj manjša v Varaždinu, odkar ima Ptuj spodnji gimnazij. Skoro pa bode tako, da ne bode nobeden Slovenec hodil na Hrvaško, saj je že zdaj tako, da samo tisti slovenski dijaki zapuščajo slovenske gimnazije v Celju in Mariboru, kateri jih morajo zapustiti, ker jih preganjajo zaradi narodnosti nemški profesorji, in ubogi slovenski dijak še nahaja jedino zavetje v Hrvatih. Če bi kdo mislil, da mu bode hrvaški jezik delal težave, tega lahko potolažimo. da se mu ni treba bati teh težav, ker jih lahko premaga v prvih tednih, če tudi še ni bral prej nobene hrvaške knjige.

Iz Gorice, dne 12. oktobra. [Izv. dopis.] (Naše razmere.) Kakor znano, narod naš se je bil letos pokazal, da razume naklepe razsajajoče iredente. Za plačilo pa uživa take le dobičke. Ker iredenta hujska, zasukala jo je vlada tako, kakor da bi Slovenci vsega bili krivi, in še celo javno je vlada očitala, kakor da bi Slovenci ne praznovali lojalno cesarjevega godu. V Gorici postopajo od nemške strani, kjer bi imeli celo c. kr. častniki besedo, proti Slovincem tako, da bi radi spravili še slovensko, vedno lojalno čitalnico — na cesto! Iredenta ščuva, kakor po Istri, zdaj po duhovnikih, zdaj po učiteljih slovenske krvi, in skoro doživimo, da bodo morali slovenski, vedno lojalni uradniki zapustiti naše mesto; iredenta gotovo doseže, da jih bodo premeščevali. Gorico proglašajo za popolnoma italijansko; slovenski napis in celo nemški bi se ne smel prikazati več po mestnih zidovih. Slovenski napisi naj se mažejo, to je dovoljeno; italijanski se ne smejo, in že se pozivlje magistrat, da bi prepeval po mestu prilepljati slovenske ali nemške plakate. Pri okrajnem sodišči je dovoljena slovenščina; ali ne izvršuje je nikder, in nekoliko naših slovenskih odvetnikov vidi rajši, če se po starem uraduje — po italijanski tudi v njih pisarnah. Pri okrožnem sodišči se smejo naši ljudje še vedno v italijanščini na smrt obsojati.

Imamo otroški vrt slovenski. Dobro! Ali iz otroškega vrta prehajajo otroci v laške šole, ker ni slovenskih in ker še na več nego na pol nemška c. kr. dekliska vадница nima prostorov za slovenske deklice. V najboljšem slučaju pride deček slovenskih roditeljev v več nego na pol nemško c. kr. deško vадnico, sestra ali sestre njegove morajo iti pa naravnost iz otroškega vrta ali od doma v laške mestne šole. Prostorov ni! in to je dovolj, da se po 30—40 deklic slovenskih zapodi. Prostor so leto za letom majhni, temni; naši voditelji zato vedó pa se ne zganejo. Politično društvo „Sloga“ je dobilo od naroda nalog, naj na polstavi statističnih dat terja od mesta slovenskih osnovnih šol. Ali „Sloga“ se ne zgane; statističnih dat menda še zdaj ni nabrala, in ona čaka in čaka, kako bodo drugod postopali. Lahonstvo se pa smeje, in „Corriere“ od 11. t. m. prepeva okolnostim slavo, da se morajo hoditi slovenski otroci italijančiti v mestne laške šole. Ob popisavanji so našli okoli 4000 Slovencev v mestu; več jih je, pa samo na tej podstavi bi utegnili zahtevati slovenskih osnovnih šol od mesta; ali naši voditelji molče! Celó „Soča“, ki je toliko potrpežljiva glede na „Sloga“, v zadnji številki opomina, da bi se to društvo vendar predramilo. Saj vidi, kako Lahonstvo po svojih političnih društvih v Gorici, Trstu, Istri dela na to, da bi se Primorje hitro, kakor možno, priključilo kot do cela italijanska pokrajina, katero je

torej treba rešiti." Pa „Sloga“ spi. Iz tega in drugih uzrokov pa Lahonstvo sklepa, da je narod zapuščen in onemogel, in se vsled tega vede proti Slovencem poslednji čas, kakor da bi bili že popolnoma potrti in zatrti. Povodov, resničnih in navideznih so Lahonstvu dali naši voditelji in zastopniki letos sami. Že v deželnem zboru so naši vsled lastne zanikernosti dobivali od italijanske stranke zausnice, kakor zaradi nemarnosti same nikdar poprej, in zagadeli tudi naši stari parlamentarniki niso brez krivde. Vsled tega se je Lahonstvo še bolj vzdignilo proti nam. Kaj bi ne; kjer pastirja ni, tam je ovce lahko razkrapljati. Zdaj so bile razstave, in na naši strani so Lahom podlegli ravno tisti, ki bi morali na prvem mestu odlikovani biti. Slovensko kmetijsko šolo že zaradi tega proglašajo Lahji za brezpotreben zavod! Ali ni to hud

udarec in škoda pa demoralizacija nasproti narodu? Narod je zahteval odločno domačih trgovcev v mestu; ali ne zgamejo se naši kapitalisti večje in manjše vrste, kljub temu, da jih je podjeten slovenski deželni zastopnik na to odločno pozival.

Malo mož imamo, ki bi znali narod voditi; med temi preti zaradi službe zavisnim premeščenju, in se torej ti umikajo. Nezavisni naši možje pa ali niso delavni ali pa jih ni narod spoznal, da bi se jih oklenil. Tudi je nekaj takih mož, katere je strankarstvo ali razžalilo ali pa preziralo ob določilnem času, in to vse skup nam kaže žalostno stanje. Jedino upanje je v tem, da se bodo probujeni del naroda odločno postavil in oklenil onih mož, od katerih upa boljših dni.

Ostali slovanski svet.

(*Hrvati o zadnjih volitvah.*) Boj med narodno in Starčevićovo stranko je bil preteklega meseca dokaj hud. O takih prilikah, osobito v deželi, kjer je nasprotje med strankama tako veliko, kakor med Starčevići in narodno, bolje madžaronsko stranko na Hrvaškem, dogajajo se prizori, kateri označujejo položaj, ki osvetljuje način bojevanja bolj, nego si ga misliti moremo. Da v takih slučajih tudi kmetje ne zaostajajo ne v vstrajni borbi, ne v dovtipih, s katerimi ostro pobijajo nasprotnika, videlo se je pri neki volitvi v okrajih, kjer je za vladno stranko kandidoval minister Bedeković. Na volišči namreč kmetje niso izgovarjali ime Bedeković, kakor se res piše Bedeković, ampak Bedaković.

(*Dr. Filip Stanislav Kodym*) je umrl v Pragi dne 3. t. m. v 73. letu starosti. — Pokojnik je bil rodoljub najčistejšega značaja in pravega slovanskega mišljenja. V oni dobi, ko je narodna zavest bila še le v povojih, trudil se je že s Čelakovským, Hanko, Palackým in Šafaříkom za prosveto češkega naroda. Spoznavši, da je trajen napredek njegov mogoč le tedaj, ako napreduje z duhom časa in si osvoji potrebnih vednosti, odločil se je pisati v prostonarodnem, lahko umljivem zlogu o raznih vednostnih vprašanjih, zdravilstvu in najnovejših iznajdbah. In obogatil je češko slovstvo s pravimi biserji popularizovane vednosti. — Ustavna doba je zvalila tudi njega na polje politične pismenosti. Leta 1861. je začel namreč stalno sodelovati pri raznih političnih listih. Spisi njegovi so se odlikovali vedno po pravem slovanskem duhu, ki je vel iz njih.

(*Lex Kvičala pred mestnim zastopom praškim.*) Mnogi oficijalni Slovenci so bili od same indignacije izven sebe, ko smo povzdignili mi glas za obrambo Kvičalovega predloga. — Veseli nas tedaj naznaniti tem gospodom, da se je v svoji javni seji dne 4. t. m. tudi zastop mesta Prage — kateremu se slovenski oficijozus gotovo ne bode drznil očitati fakcijskega radikalstva — na predlog župana dr. Tomaža Črnega izrekel za ta predlog. Sklenil je namreč jednoglasno poslati deželnemu zboru prošnjo, naj bi se izdal zakon, da se v občinski šole praške smejo sprejemati le oni otroci, ki razumejo dotični učni jezik.

(*Sveto pismo z Dorejevimi ilustracijami*) je začela v Pragi izdajati v češkem jeziku knjigarna I. Otta. To izdanje, zvezek stane 80 kr., more se vzporejati glede unanje uprave najsijajnejšim drugojezičnim izdanjem te vrste in je gotovo v čast ne samo češkemu slovstvu, temveč vsemu slovanskemu svetu.

(*149 kmetijskih založnic ima češko kraljestvo*) brez ozira na Moravsko in Šlezijo. Te založnice, katere se pečajo le s kmetijskim kreditom in jim je glavna

naloga, da dajo kmetovalcem predplačila na surovine, (peso, lan, žito itd.), imajo poleg poročila, ki je bilo predloženo te dni češkemu deželnemu zboru, lastnega imetka 7,158.706 gl. 64 kr. Ako se pomisli, koliko hranilnih ulog imajo še razen tega, spoznalo se bode še le, kake neizmerne važnosti so za prospek kmetijstva na Češkem in umeti bode še le mogoče, kako se je tamkajšnje poljedelstvo moglo povzdigniti na ono stopinjo dovršenosti, na kateri je sedaj. Število članov teh založnic iznaša 142.315. Tako število naprednih kmetov v narodnem življenju pač kaj izdaje!

(*Novinarstvo na balkanskem poluotoku.*) Naš rojak in pisatelj Anton Bezenšek je zasnoval in začel izdajati v Sredci politični list z naslovom: „Balkanpost“, *Berichte aus Bulgarien und Ostrumelien*. Prva številka, katero smo ravnokar dobili, izšla je dne 9. oktobra v Sredci kot rokopis in se ima to podjetje zmatrati kot korespondencija za ostale liste, kateri bodo iz nje zajemali vesti o balkanskem poluotoku. Gosp. A. Bezenšek, ki je izdajatelj in urednik novemu listu, nam je najboljši porok, da nam bode novi list prinašal objektivnih, zanesljivih vesti z juga. Ves svet, vsa Evropa se zanima za odnošaje, ki so nastali na Balkanu, zanima se za razvijanje stvari, ki še niso dognane. Gosp. urednik pozna dobro dežele in narode, in ravno zato se nadejamo, da nam bode podajal korenite razprave o narodih, za katere se moramo največ brigati mi južni Sloveni, kajti je naša in njih usoda vendar sorodna. Na Balkanu ni sedaj političnega glasila v tujem jeziku. V balkanskih pokrajinah izhajajo listi v srbskem, bolgarskem, grškem, turškem in še drugih jezikih. Osobito pa, ker na Bolgarskem in Vzhodnji Rumeliji, torej v dveh najvažnejših balkanskih pokrajinah, ne izhaja nobeden list v tujem jeziku, spoznal je Bezenšek za dobro, osnovati list, ki nas bode seznanjal z vsemi političnimi in društvenimi razmerami, z obrtnostjo in trgovino, in nam bode takisto prinašal zvesta poročila o bolgarskem „narodnem sobranji“ in o vzhodnjem rumelski pokrajinski skupščini. Vse to so gotovo stvari, ki bodo zanimale vsakega omikanega človeka. Zato želimo listu, ki ima tako važno nalogo v publicistiki, mnogo uspeha in prijateljev. — Naročnina se pošilja g. A. Bezenšku; za četrta leta 20 frankov = 10 goldinarjev = 16 marek. List izhaja vsak teden vsaj po dvakrat.

(*Podružnico rusinskega levovskega društva „Narodnaja Torgovlja“*) so odprli dne 24. m. m. v pričo mnogoštevilnega občinstva v Ternopolu. Kakor se poroča ruskim v Galiciji izhajajočim listom, napreduje glavni zavod in vse dosedanje podružnice „Narodnoj Torgovlji“ prav izvrstno. — Daj Bog! da bi imeli v kratkem času poročati, da se

je ustanovil v Gorici jednak slovenski zavod. Mogel bi se potem razširiti tudi po drugih krajih na Slovenskem.

(*Jako važna telegrafska črta v srednjo Azijo,*) ki jo je dodelala Rusija, napravljena je iz Samarkanda v Boharo. Tako je Evropa tudi telgrafski zvezana z Boharo, največjim in najbogatejšim predelom svile v srednji Aziji.

(*Ruske častnike v Perziji*) imajo domorodci jako radi zaradi njihovega prijaznega vedenja in njihove kolegijalnosti, ko nasprotno nemških častnikov zaradi njihove oholosti in domišljavosti ne morejo trpeti. — Da bi se osnovala po evropskem načinu perzijska vojna moč, poklical je namreč šah (kralj) v deželo ruskih in nemških častnikov. Prvim je pridelil urjenje pešcev in jezdecev, poslednjim pa upravo topničarstva. Kakor se sedaj poroča iz Teherana, posrečilo se je ruskim častnikom res že z uljudnim svojim vedenjem popolnoma preustrojiti in dovršiti prideljene jim vojne oddelke. Ne tako pa nemškim častnikom, katerim so Perzijani jako nezaupljivi. — Nemec ostane pač povsod isti.

(*Vlaclava Brožika,*) slavnega slikarja češkega, odlikoval je predsednik francoske republike za njegovo sliko „Jan Hus pred kostničkimi koncilom“ z viteškim križem častne legije.

(*Lepo kapelico v čast svetima slovanskima apostoloma Cirilu in Metodu*) so posvetili dne 20. septembra v Holmu na Poljskem v navzočnosti več nego 10.000 hodočastnikov pravoslavnega veroizpovedanja, prišlih iz holmskega

okraja in Varšave. Posvetil jo je varšavski arhimandrit Leontij; slavnosti primeren govor, v katerem je poudarjal, kake velike zasluge sta si sveta brata pridobila za krščansko vero in slovanski svet, pa je imel O. Timofej Grič. — Kapelica je sezidana v starobizantskem zlogu in stoji na vrhu holmske gore, tako da se more videti iz velike daljave. — To vest beležimo zato, ker smo prepričani, da bode češčenje svetih bratov Cirila in Metoda pripomoglo največ k temu, da se približata iztočna in zapadna vera ter se tako odstrani oni pogubni antagonizem, ki v verskih zadevah razdvaja rodne si brate.

(*Uvedba ruskega jezika pri galiških in bukovinskih sodiščih.*) Najnovejši državni dogovor med Avstrijo in Rusijo glede vzajemnih sodniških odnošajev, zagotovil je ruskemu jeziku veljavo pri vseh sodiščih v Galiciji in Bukovini. Po tem dogovoru si morejo vse sodniške oblasti v Galiciji in Bukovini dopisovati v civilnih in kazenskih zadevah naravnost z vsemi sodišči in državnimi pravdništvimi ruskimi v področji varšavskega sodnega stola. Ruska sodišča bodo rabila v dopisovanju z avstrijskimi le ruski jezik. Vsled tega je od sedaj zanaprej v Galiciji in Bukovini znanje ruskega jezika vsem sodniškim uradnikom, odvetnikom in beležnikom neizogibno potrebno in država bode morala misliti na to, da s časom uvede po srednjih šolah teh dežel obvezni pouk v ruskem jeziku. — To je gotovo lepa in nova pridobitev Slovanstva, čegar važnost postaje od dne do dne večja.

Razne novice.

(*Novodobne poroke.*) Bralci in bralke dunajskih političnih dnevnikov so že lahko zapazili na zadnji strani razne ženitovanjske razglase, v katerih si išče gospod bodoče družice ali pa kaka dama bodočega soproga. Citajoči svet je danes velik, in tako upajo ti kandidatje in kandidatkinje po najkrajšem potu dospeti do zakonske sreče. Da je v takih razglasih tudi nekaj resnice, a tudi mnogo šale, s katero se kratkočasijo postopači, ni nam treba zagotavljati. Neki statistik je zbral štiri sto ženitnih razglasov, iz katerih je posnel te le podatke. Mož se je uveril, da se trikrat več moških, nego ženskih, želi po javnih novinskih razglasih upreči v sladki zakonski jarem. Zanimivo je zvedeti, kake pogoje si stavljajo ti ljudje. Povprek se ženske manj brigajo za starost svojega izvoljenca; njim je malone vsak prav, starec ali mladič. Jeden in osemdeset odstotkov dam proti šest in petdesetim odstotkom gospodov ne gledajo na starost. Kar se posebno zahteva, to je imenje, razum je postranska lastnost; takisto malo kdo zahteva fotografijo, da bi vsaj prej videl, kakega človeka bode dobil. Da so jednake ženitve res malo premišljene, vidi se tudi iz tega, da samo trinajst odstotkov gospodov, a tri in trideset odstotkov dam želi zvedeti za rodbinske odnošaje svoje bodoče soproge, oziroma soproga.

(*Američanskega založnika hitrost.*) Neki američanski založnik v Novem Jorku je dokazal, kako hitro se knjige zalagajo. Na svetlo je namreč prišel francoski senzacijski roman. Američanski založnik si koj naroči njegov izvorNIK, in ko mu je ta bil poslan v Novi Jork, najel si je koj devet in petdeset prelagateljev, od katerih je vsak dobil del za prelaganje. Prelagatelji so jeli prelagati ob jedni uri po poludne in ob jedenajstih zvečer so že bili gotovi. Rokopis je romal v tiskarno in drug večer je že bila knjiga, tri sto in petdeset strani obsežna, na prodaj, ali kaka?

(*Prva poštna marka,*) iz katere se je s časom razvila denašnja, je od leta 1653. Za Ljudevita XIV. si je pridobil izvrstni upravnik Colbert slavo, da je on prvi

izprožil to praktično idejo, dasi je ni mogel izvesti. Ukaz francoske poštne uprave od leta 1653. določuje, da more vsakdo iz katerega koli mestnega kraja v Parizu pisati v drugi, ako ima pismo „billet“, z napisom: „port payé“. Neki pariški nabiralec ima jedno tako marko od leta 1653., ali ne da niti facsimile narediti od nje, tako jo čuva.

(*Orjaško delo.*) Kitajski učenjaki so ravnokar razposlali vabilo na naročbo kitajskega konverzijskega slovarja. Slovar bodo spisavali najučenejši Kitajci. Vsebinsko bodo zajemali iz najstarše dobe in do danes; obsežal pa bode več nego tisoč zvezkov. Tako je Ersch & Gruber samo malo podjetje proti Kitajcem. Nemško delo bode dovršeno v sto letih; prvi zvezek je prišel na svetlo leta 1818. Zanimivo bi bilo zvedeti, ali še živi kateri naročnik prvega zvezka.

(*Posebni davek.*) V petnajstem stoletju je živel na Češkem plemenitnik Riesenberk. Ta Riesenberk je gotovo bil prijatelj prirodnoznanstva in si je kupil za drag denar opico. Nekega dne mu pobegne opica v gozd. Kmetje iz vasi Heynau so jo ujeli in ker so jo imeli za pravega hudiča, ubili so jo, misleč, da so Bog vedi koliko dobrot storili ostalim sosedom. Toda junaško delo ni se jim izplačalo, ker so morali odsle plačevati za kazen vsako leto izredni davek, tako imenovani opičji davek. In ta davek je plačevala omenjena vas do sedemnajstega stoletja.

(*Razstava otrok v Parizu,*) o kateri smo že večkrat poročali, ni dovoljena. Ko je odbor za razstavo otrok razposlal vabila, upisalo se je nagloma čez 3000 otrok, in za vsacega otroka se je moralo koj plačati dva franka; torej je dobil odbor čez 6000 frankov gotovega denarja. Tako so se oglašali otroci za razstavo, odbor jih je upisaval, ne misleč niti na to, da bi razstava mogla biti prepovedana. In res! policijski prefekt ni dovolil razstave. Koj po proglašeni prepovedi so prihajale matere za razstavo namenjenih otrok in so zahtevale denar nazaj. Odbor se jim je obotavljal in ni hotel vrniti denarja. Zato

so ga tožile matere in zanimiva obravnava bode se vršila pred sodiščem, in odbor bode moral vrniti denar, če mu ga je sploh koliko preostalo.

(*Pasje laskanje nevarno.*) Pogostoma vidimo, kako se ljudje s psi igrajo, se jim dobrikajo ter se od taistih dadó laskati in lizati. Da takšo pasje laskanje ne samo ostudno, zoper vsak dober ukus, temveč tudi škodljivo in nevarno, o tem imamo zopet nov žalosten dokaz. V neki dunajski bolnišnici je meseca septembra umrla ženska, pri kateri so se o sekciji pokazali sledovi o steklini. Kakor se je pozneje poizvedelo, imela je ta ženska goraj omenjeno razvado, da se je dajala od svojega psa lizati po obrazi: dotični pes je bil stekel in žena je vsled tega umrla po dolgih, jako hudih mukah. To naj

bi bilo v svarilo vsem onim, ki so toli zaljubljeni v pse; zlasti pa naj bi pomislile naše preljubeznive družice, da njim pasje laskanje odvrne marsikak — človeški poljub!

(*Kolera.*) to grozovito strašilo, ki že toliko časa razsaja po najlepših mestih krasne Italije, ponehavala je v poslednjem časi tako, da se je bilo nadejati, da v kratkem popolnoma ugasne; ali zadnje dni se je baje zopet začela širiti in sicer o trgatvi, kjer ljudje preveč grozdja použijejo.

(*Nagrada za snažnost.*) Madame Meuricoffre, Francozinja, ki biva sedaj v Napolji naznanja v tamkajšnjih listih, da plača vsakemu dečku, ki se umije in počese jeden krajcar, vsaki deklici pa po dva krajcarja na dan. Vsak dan prihaja na stotine umitih in počesanih otrok.

Politični razgled.

V deželnem zboru kranjskem se je do preteklega tedna razvijalo tihotno idilsko življenje: razprave so se vršile ponajveč mirno, „stvarno“ — brez vsega šuma, tako da je bilo čemdalje manje poslušalcev in ko se je minolo sredo pri sjaajnej večerji, na katero je g. deželni predsednik baron Winkler bil povabil vse deželne poslance, ob žumečem šampanjci napivalo zloznemu skupnemu delovanju Slovencev z Nemci, zdelo se nam je, da smo dospeli res v obljubljenò deželo — sporazumljenja in sprave. A glej! takoj drugi dan je v redutni dvorani vzkipel izpod pepela navidezne prijaznosti zopet zubelj stare nespravljivosti! Ko je namreč deželni poslanec in mestni župan G. Grasselli zavračal g. Luckmana očitaneje, da je mestni magistrat ljubljanski upiske v deželno desko izvrševal pristranski, napačno ter to očitaneje imenoval „obrekovanje“, zahtevali so Nemci, da se govornik pokliče na red in ker grof Thurn tega ni takoj storil, ostavili so zbornico ter pozneje poslali pismeno izjavo, da se ne morejo udeleževati več deželnozborskih razprav, ker nemajo zadostne varnosti za svojo čast. Gospod Grasselli je na to preklical svoje neparlamentarne izraze in drugi dan so bili naši Nemci zopet na svojih mestih. Ali, kakor čujemo, skujali so se rahločutni naši sodeželani zopet in to v odsekovi seji, kjer se je razpravljaj Svetčev predlog, da se ima rezervni fond kranjske hranilnice izročiti vladnemu nadzorstvu. Torej „mir in sprava“ samo le — „inter pocula“. — Jako znamenit je bil govor gospoda dr. Vošnjaka o agrarnih razmerah na Kranjskem. V tem govoru je neumorni naš politični prvoboritelj pobijal krivo ter zlohotno Dežmanovo očitaneje, češ, da naše kmetsko gmotno propada vsled — narodne politike ter s statističnimi podatki dokazal, da „naše kmetije niso nič slabeeje, nego v ostalih kronovinah avstrijskih, kakor na Francoskem, Nemškem in Angleškem.“ Zlasti očitaneje glede pijančevanja, oziroma žganjepitja je zavrnil govornik starega zavijača slovenskih razmer, da se žganja še mnogo več spiije po onih deželah, kjer vladajo inteligentni Nemci, kakor na pr. „Berolinu, kateri je vender središče nemške kulture“: ondu namreč ni nič manj, nego „11.000 krčem, kjer se žganje toči“.

Poslanec dolenjskih mest, g. Šuklje se je potezal za dolenjsko železnico, kar so podpirali tudi drugi narodni poslanci; ali Bog ve, kdaj se izpolni ta gorka želja

pozabljenih naših Dolenjcev in Belihkranjcev? Najprej je treba pomiriti zatirane Nemce, potem še le pride na vrsto bore „kranjski“ kmet! In pa, čemu je kmetu treba železnice; saj je rekel Dežman, da kadar bode znal nemški, bode konec vse bede!

Delegaciji se skličeti na 27. dan t. m. in sicer v Budimpešto.

V češkem deželnem zboru je v ponedeljek prišel na vrsto Kvičalin zakon (Lex Kvičala) o katerem smo nedavno prinesli poseben članek. Za ta zakon se je izrekel ves češki klub.

Veliko razburjenost je prouzročil dr. Herbstov predlog za narodnostno delitev sodnih in upravnih okrajev na Češkem. Ne verjamemo, da bi bil vzprejet.

V gališkem deželnem zboru je poslanec Bobrzynski predlagal, da se poostri zakon proti pijančevanju.

V moravskem deželnem zboru je svoj čas dr. Helcelet predlagal, naj bi se deželnozborski volilni re² tako prenarredil, da bi vsa mesta volila domá; ali deželni zbor je ta predlog zavrgel.

V hrvaškem deželnem zboru so se vršile verifikacije posamičnih volitev. O ti priliki so se prikazale zopet žalostne stvari na svetlo; tu se je očitalo Paukoviću, da je „tat“, in so zahtevali mnogi, da nočejo biti s tatom v zbornici, tedaj da se njegova volitev ne sme odobriti. Z druge strani se je zopet reklo, da sabor spada v Lepoglavo. Vemo, da se mnogotera beseda izgovori nepremišljeno, v razburjenosti in strasti, ali to večno očitaneje tolikih zlodejstev nas uveruje, da mora biti mnogo nezdravega na Hrvaškem. — Ban Khuen je šel v Pešto po nauke o proračunu.

Listnisa uredništva:

Gosp. A. Terček v M.: „Jurčičeve spise“ si lahko naročite pri vsaki bukvarni v Ljubljani. I. zvezek stane 1 gld., naslednji pa vsak 70 kr. — Prejšnjih števil „Slovanovih“ nimamo več, zategadelj Vam ne moremo ž njimi postreči.

Gosp. J. na Dunaji: Upamo, da ste že zdaj na Dunaji. S časom se bomo lotili Vaše stvari, in bomo vse ukrenili tako, kar ste in kakor ste želeli sami. Zato prosimo, da blagovoljno potrpite.

„Slovan“ izhaja vsak četrtek popoldne. Cena mu je za celo leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se prodajejo po 10 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravnistvu, dopisi pa urednistvu na Kongresnem trgu št. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvostopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.